

ROKEACH SKALASI İLE BİR ÇALIŞMA : TIP ÖĞRENCİLERİNİN MESLEĞE YÖNELİMLERİ VE DEĞER SİSTEMLERİ

Berna Arda*

Bu çalışma bir tutum araştırmasıdır. Araştırma materyali kendine özgü nitelikleri olan bir toplumsal gruptur. Söz konusu grup 1988 - 1989 ders yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi (A.Ü.T.F.)'ne girmiş olan tıp öğrencilerinden oluşmaktadır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Popülasyonumuz 272 kişiden oluşmaktadır. Araştırma gereçleri olarak, popülasyonun yapısal niteliklerini belirtecek kimi itemlerle, mesleğe yönelik motivasyon türlerini, motivasyon yegînlîğini saptayacak ve sıralamada meslek seçimine etki derecesini belirtecek olan kimi itemlerden oluşmuş bir araştırma formu hazırlanmıştır.

Çalışma grubumuzun değer çerçevesini belirleyebilmek için bir tür sıralama testi (sorting test) olan Rokeach değer skalası (8,9) kullanılmıştır. Bu gereç, kişinin değerlerini kuvvet derecesine göre sıralama olanağı veren «amaç değerler skalası» (terminal values' scale) ile bu amaçlara erişmek üzere birey tarafından gerekli olduğu kabul edilen kişisel erdemlerin sıralanabildiği «araç değerler skalası» (instrumental values' scale)'ndan oluşmaktadır.

Anket fişi ve sıralama testindeki değişkenlerin değerlendirilmesinde, bunlar arasındaki bağıntı kimi tablolarda sadece yüzdelik paylarına göre verilmiştir. Birbiriyle ilişkili olup olmadığı araştırılan değişken grupları için istatistiksel önemlilik düzeyi (p) belirlenmiştir.

Amaç ve araç değerlerin popülasyonumuzdaki dağılımını belirlemek için meydan testi (10,11) kullanılmıştır.

* Deontoloji Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi, Dr.

BULGULAR

Popülasyonumuz 1988 - 89 ders yılında A.Ü. Tıp Fakültesi'nde birinci sınıfta bulunan 140'ı erkek, 132'si kız toplam 272 öğrenciden oluşmaktadır. Grubun yaş ortalaması 18.6 dır. Bu öğrencilerden 158'i (% 58) yüksek motivasyonludur; yani tıp eğitimi görmeyi öncelikle istemişlerdir. % 42'yi oluşturan 114 öğrenci ise düşük motivasyonludur ve bu öğrenci grubunun % 97,3'ü üniversite giriş sınavlarında ilk tercihlerini mühendislik dalları için kullanmışlardır.

Popülasyonumuzda, tıbbi tercih nedenlerinin dağılımında «idealist» tutumu sergileyen bulgular ağır basmaktadır (Tablo 1). «İnsanları sevme ve onlara yardım etme arzusu» gibi bir motivasyonun, ötekilerle karşılaştırılamayacak ölçüde şiddetli bir belirleyici olduğu görülmektedir. Her on öğrenciden en az dördü için, bu etken skalanın başında yer almaktadır. Her dört öğrenciden biri için ise, «doktorluğun onurlu bir meslek oluşu» gibi anlamsal (manevi) bir değer ilk sırada bulunmaktadır. Sonuç olarak, popülasyonumuzun % 65'inin tıba yönelik motivasyonlarının başında, anlamsal değerlerin yer aldığı söylenebilir.

Tablo 1 : Genel Popülasyonda Motivasyon Yeğirliğı

Motivasyonlar	İlk Sıraya Koyanlar	%
Bilimsel başarılar kazanma isteğı	35	12
Doktorluğun şerefli meslek oluşu	67	24,6
Ailedeki hekimleri izleme	2	0,7
İşsiz kalmamak arzusu	15	5,5
Arzulanan yaşam düzeyine uygun gelir temini	20	7,3
İyi bir evlilik yapma şansını artırma	2	0,7
«Güçtür, yapamazsın» diyenlere tersini kanıtlama	2	0,7
Geçirilen hastalıklar, ailedeki hastalar	4	1,4
İnsanları sevme ve yardım etme isteğı	110	40,4
Öteki etkenler	15	5,5
Toplam	272	100

Tıp mesleğine yönelik motivasyonların herbirine ait şiddet derecesi, tıp mesleği açısından yüksek motivasyonlu ve düşük motivasyonlu gruplarda karşılaştırılmıştır (Tablo 2). İlk tercihi tıp olanlarla ol-

Tablo 2 : İlk Tercihi Tıp Olanlarla Olmayanlarda Motivasyon Önem Sırası

Motivasyonlar	İlk Tercihi Tıp Olanlar		Olmayanlar	
	1. Sıra	%	1. Sıra	%
A	18	11,3	17	14
B	33	20,8	34	29
C	1	0,6	1	0,8
D	5	3,16	10	8,7
E	9	5,6	11	9,6
F	1	0,6	1	0,8
G	2	1,2	—	—
H	4	2,5	—	—
I	77	48,7	33	28,9
J	8	5,06	7	6,1
Toplam	158	100	114	100

$$\chi^2 = 14,37 \quad p < 0,05$$

mayanların motivasyon türlerini sıralamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark «I» ile gösterilen (insanları sevmek ve onlara yardım etme arzusu) motivasyondan kaynaklanmaktadır. Özellikle bu motivasyonun meslek seçimine etkisi açısından oynadığı rol göz önünde tutulduğunda yüksek motivasyonlu ve düşük motivasyonlu gruplar arasındaki fark dikkat çekicidir. İlk tercihi tıp olanlarda bu tutum hemen hemen iki öğrenciden birisi için meslek seçiminde ilk sırada rol oynamıştır. Düşük motivasyonlu grupta ise, söz konusu etkenin on öğrenciden ancak üç tanesinde ön planda bulunduğu görüyoruz.

Tablo 3 - Rokeach değer skalasına göre popülasyonumuzun genel amaç değerler sisteminin profilini göstermektedir. Tablonun incelenmesiyle ortalama ve medyan değerleri arasında pek fark bulun-

madığı (yani, kutuplaşmanın olmadığı) görülmektedir. Bu tür profillerde daha güvenilir bir yığılma ölçütü olan medyan değerlerinin dikkate alınması yeğlenmektedir. Buna göre amaç değer hiyerarşisinde en tepede yer alan beş değer; «kendine saygı», «aile güvenliği», «gerçek arkadaşlık», «eşitlik» ve «özgürlük» olmuştur. En alttaki beş sırada ise «sosyal saygınlık», «ulusal güvenlik», «zevk», «ölümden sonra mutluluk» ve «heyecanlı bir yaşam» değerleri yer almıştır.

Tablo 3 : Amaç Değerlerin Dağılımı

Amaç Değerler	Medyan	Ortalama
Aile güvenliği	6,51 (2)	7,02 (2)
Barış içinde bir dünya	7,74 (7)	8,61 (10)
Başarı duygusu	7,90 (9)	8,55 (9)
Eşitlik	6,77 (4)	7,88 (5)
Fazilet	8,85 (10)	8,15 (8)
Gerçek arkadaşlık	6,57 (3)	7,46 (3)
Güzelliklerle dolu bir dünya	11,79 (12)	11,32 (12)
Heyecanlı bir yaşam	15,68 (18)	14,21 (17)
İç huzur	7,65 (6)	7,73 (4)
Kendine saygı	6,50 (1)	6,68 (1)
Mutluluk	7,76 (8)	8,11 (7)
Olgun sevgi	11,33 (11)	10,56 (11)
Ölümden sonra mutluluk	15,24 (17)	13,10 (14)
Özgürlük	7,35 (5)	8,06 (6)
Rahat bir yaşam	11,91 (13)	11,41 (13)
Sosyal saygınlık	12,27 (14)	15,38 (18)
Ulusal güvenlik	14,77 (15)	13,61 (15)
Zevk	15,02 (16)	14,05 (16)

* Değerlerin sıralamadaki yerleri parantez içinde sayılarla belirtilmiştir.

Tablo 4 - amaç değerlerin popülasyonumuzda cinsiyete göre dağılımlarını karşılaştırma olanağı vermektedir. p sütunundan da izlenebileceği gibi «başarı duygusu», «gerçek arkadaşlık», «kendine say-

gı», «mutluluk ve «ulusal güvenlik» değerlerinin kız ve erkek öğrencilerdeki sıralanışları istatistiksel olarak anlamlı fark göstermektedir. Bu tabloda cinsiyete bağlı en çarpıcı fark «kendine saygı» açısından ortaya çıkmıştır. Kızlar için bu değer birinci planda geldiği halde, erkek öğrenciler bu değere ancak onuncu sırada yer vermektedir.

Motivasyon gücü ve amaç değer sıralaması arasındaki ilişki tablo - 5'te gösterilmiştir. Böylece, Rokeach'ın onsekiz amaç değerinin ÖYS'de ilk tercihi tıp olanlarla olmayanlarda nasıl bir dağılım yaptığını bulmak amaçlanmıştır. Her değer için iki gruptaki sıralanışları karşılaştırılarak, bunlar arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığı p sütununda gösterilmiştir. Söz konusu tabloda, iki grupta «eşit-

Tablo 4 : Amaç Değerlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Amaç değerler	Erkek	Kız	p
Aile güvenliği	5,85 (1)	6,87 (3)	—
Barış içinde bir dünya	7,95 (6)	7,55 (10)	< 0,05
Başarı duygusu	8,55 (9)	7,48 (9)	< 0,05
Eşitlik	6,83 (2)	7,28 (7)	—
Fazilet	7,82 (2)	7,39 (8)	—
Gerçek arkadaşlık	7,21 (3)	6,06 (2)	< 0,01
Güzelliklerle dolu bir dünya	11,49 (12)	12,15 (14)	—
Heyecanlı bir yaşam	15,61 (17)	16,10 (18)	—
İç huzur	7,79 (4)	7,20 (6)	—
Kendine saygı	8,57 (10)	5,08 (1)	<0,001
Mutluluk	8,53 (8)	7,10 (5)	< 0,05
Olgun sevgi	11,33 (11)	11,33 (11)	—
Ölümden sonra mutluluk	16,33 (18)	15,07 (16)	—
Özgürlük	8,11 (7)	6,95 (4)	—
Rahat bir yaşam	12,07 (13)	11,75 (12)	—
Sosyal saygınlık	12,95 (14)	11,82 (13)	—
Ulusal güvenlik	15,56 (16)	13,95 (15)	< 0,01
Zevk	14,95 (15)	15,10 (17)	—

lik», «fazilet», «gerçek arkadaşlık», «iç huzur» değerleri için istatistiksel olarak çok anlamlı, «güzelliklerle dolu bir dünya» ve «zevk» amaç değerleri için ise yine istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

Rokeach «instrumental values' scale»'e göre popülasyonumuzun araç değerler profili tablo - 6'da çıkarılmıştır. Sözü edilen değerler, amaç değerlere erişebilmek için, bireyin sahip olması gerektiğini düşündüğü kişisel niteliklerin oluşturduğu ayrı bir tutumlar sistemi içinde yer almaktadır. Bu değer sistemi bireyin ideal benlik kavramını ortaya koyan kişisel tutumları sergilemektedir. Tablodan görüldüğü gibi, araç değer dizilişinde ilk sıralarda «bağımsız», «dürüst», «mantıklı», «geniş görüşlü», «cesaretli»; alt sıralarda ise «bağımlayıcı», «temiz», «hayal gücü kuvvetli», itaatli», «hırslı» değerleri yer almıştır.

Tablo 5 : Motivasyon Gücü ve Amaç Değer Sıralaması

Amaç değerler	İlk tercihi tıp olanlar	İlk tercihi tıp olmayanlar	p
Aile güvenliği	6,67 (5)	6,11 (1)	—
Barış içinde bir dünya	7,75 (9)	9,61 (10)	—
Başarı duygusu	8,11 (10)	7,71 (5)	—
Eşitlik	5,95 (1)	8,07 (7)	< 0,01
Fazilet	6,70 (6)	8,45 (8)	< 0,01
Gerçek arkadaşlık	6,13 (2)	7,39 (3)	< 0,01
Güzelliklerle dolu bir dünya	11,41 (12)	12,57 (14)	< 0,05
Heyecanlı bir yaşam	16,02 (18)	15,15 (18)	—
İç huzur	6,61 (4)	8,72 (9)	< 0,01
Kendine saygı	6,33 (3)	6,80 (2)	—
Mutluluk	7,71 (8)	7,95 (6)	—
Olgun sevgi	10,95 (11)	11,83 (12)	—
Ölümünden sonra mutluluk	15,53 (16)	14,35 (16)	—
Özgürlük	7,15 (7)	7,55 (4)	—
Rahat bir yaşam	12,31 (14)	11,13 (11)	—
Sosyal saygınlık	12,29 (13)	12,22 (13)	—
Ulusal güvenlik	14,88 (15)	14,57 (17)	—
Zevk	15,61 (17)	13,92 (15)	< 0,05

Tablo 7 - araç değerlerin popülasyonumuzda cinsiyete göre dağılımlarını göstermektedir. Bu dağılımın ilginç yönü, «hırslı», «itaatli» ve «temiz» değerlerinin erkek ve kız gruplarındaki hiyerarşik sıralanmasında istatistiksel olarak çok anlamlı fark; «dürüst», «kendini denetleyen» ve «muktedir» değerlerinde de anlamlı fark saptanmış olmasıdır.

Son olarak, tıp mesleğine yönelmede yüksek motivasyonlu olanlarla, düşük motivasyonlu olanlar arasındaki araç değer sıralamaları karşılaştırılmıştır (Tablo 8). İstatistiksel olarak anlamlı farklar sadece dört itemde ortaya çıkmıştır. Bu bulgulara göre; «yardım severlik» ve «entellektüellik» tıbbı yüksek motivasyonla yönelenlerde, öteki grupla çok anlamlı fark yaratacak kadar, daha yukarıda yer almaktadır. Buna karşılık, mühendislik dallarına motive olan öğrencilerde «kendini denetleme» ve «mantıklılık» öteki gruba göre daha yukarıya yerleştirilmiştir.

Tablo 6 : Araç Değerlerin Dağılımı

Araç Değerler	Meydan	Ortalama
Bağımsız	3,38 (1)	6,06 (2)
Bağışlayıcı	11,55 (14)	10,77 (13)
Cesaretli	8,23 (5)	8,78 (5)
Dürüst	3,79 (2)	5,18 (1)
Entellektüel	10,53 (11)	10,45 (11)
Geniş görüşlü	7,36 (4)	8,31 (4)
Güler yüzlü	9,89 (9)	10,00 (9)
Hayal gücü kuvvetli	14,00 (16)	13,48 (18)
Hırslı	14,88 (18)	13,22 (16)
İtaatli	14,42 (17)	13,23 (17)
Kendini denetleyen	9,55 (8)	9,92 (8)
Mantıklı	6,67 (3)	7,20 (3)
Muktedir	10,29 (10)	10,80 (14)
Sevecen	9,40 (7)	9,76 (7)
Sorumluluk sahibi	8,99 (6)	9,02 (6)
Temiz	11,73 (15)	11,26 (15)
Terbiyeli	10,99 (12)	10,76 (12)
Yardımsever	11,17 (13)	10,29 (10)

Tablo 7 : Araç Değerlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Araç Değerler	Erkek	Kız	P
Bağımsız	4,20 (2)	2,75 (1)	—
Bağışlayıcı	12,58 (15)	10,30 (11)	—
Cesaretli	8,35 (5)	8,13 (6)	—
Dürüst	4,04 (1)	3,64 (2)	<0,05
Entellektüel	11,61 (14)	9,35 (8)	—
Geniş görüşlü	7,45 (4)	7,31 (4)	—
Güler yüzlü	10,57 (7)	9,20 (8)	—
Hayal gücü kuvvetli	14,95 (18)	14,04 (16)	—
Hırslı	13,78 (17)	15,57 (18)	<0,01
İtaatli	13,61 (16)	15,06 (17)	<0,01
Kendini denetleyen	9,32 (6)	9,80 (10)	<0,05
Mantıklı	7,03 (3)	6,28 (3)	—
Muktedir	10,64 (8)	10,16 (12)	<0,05
Sevecen	10,96 (11)	8,85 (7)	—
Sorumluluk sahibi	10,95 (10)	8,05 (5)	—
Temiz	11,62 (13)	11,50 (15)	<0,01
Terbiyeli	10,80 (9)	11,20 (14)	—
Yardımsever	11,49 (12)	10,33 (13)	—

Tablo 8 : Motivasyon Gücü ve Araç Değer Sıralaması

Araç Değerler	İlk Tercih Tıp Olanlar	İlk Tercih Tıp Olmayanlar	p
Bağımsız	3,56 (1)	3,15 (1)	—
Bağışlayıcı	11,87 (14)	9,95 (10)	—
Cesaretli	8,18 (4)	8,32 (5)	—
Dürüst	3,65 (2)	3,95 (2)	—
Entellektüel	10,09 (7)	11,15 (12)	<0,01
Geniş görüşlü	7,61 (3)	6,86 (3)	—
Güler yüzlü	9,95 (6)	9,33 (8)	—
Hayal gücü kuvvetli	14,95 (18)	15,09 (17)	—
Hırslı	14,72 (17)	15,15 (18)	—
İtaatli	14,15 (16)	14,72 (16)	—
Kendini denetleyen	10,95 (12)	9,20 (6)	<0,05
Mantıklı	11,56 (13)	6,95 (4)	<0,05
Muktedir	10,58 (10)	10,95 (11)	—
Sevecen	10,12 (8)	9,50 (9)	—
Sorumluluk sahibi	8,67 (5)	9,25 (7)	—
Temiz	11,95 (15)	11,68 (15)	—
Terbiyeli	10,85 (11)	11,17 (13)	—
Yardımsever	10,32 (9)	11,30 (14)	<0,01

TARTIŞMA

Bu çalışmada popülasyona ilişkin yapısal veriler olabildiğince dar tutulmuştur. Çünkü «tıp fakültesine girmiş olmak» gibi kesinleşmiş bir olgu karşımızda iken; bunu belirleyen sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitsel etkenlerin saptanması bu araştırmanın dışında kalırdı. Bizim amacımız, hekimliğe «fiilen» yönelmiş gençlerin deontolojik fikir çerçevesinin oturacağı temel tutumlar sistemini ortaya koymaktır. Popülasyonun yapısına ilişkin olan iki temel özellik (yaş ve cinsiyet) dikkate alınmıştır. Yaş faktörü grubun homojenliği nedeniyle, bağıntıları ortaya koymada önemini yetirmiştir. Ancak longitudinal çalışmalar için değerli bir veri olarak kullanılabilecektir. Çünkü, üniversite öğrencileri ve bu arada tıp öğrencileri üzerinde yapılmış olan araştırmalar (1,2,5) yaş faktörünün ve eğitim süresinin değer sisteminde değişiklik yaptığını ortaya koymuştur.

Bireyin herhangi bir mesleğe yönelişinde o mesleği tercih etmenin «entrensek» birtakım nedenleri vardır. Bu nedenlerin sosyal, kültürel ve ekonomik kaynakları ne olursa olsun, karar aşamasında bireyin bilincinde olan kişisel «saikler» bu yönelişe ilişkin «motivasyonlar» olarak adlandırılır. İşte bu psikolojik motiflerin birey tarafından algılanış biçimi, bireyin mesleğe ilişkin değer çerçevesinde o motiflerin oynadığı rolü ortaya koyar. Bazı kişiler meslek seçiminde birtakım psikolojik motiflerin etkisi altında kaldıkları halde, başka kişiler farklı psikolojik nedenlerle mesleğe yönelirler. Tablo - 1'de görüldüğü gibi, idealistik motifler öğrencilerde yaygın olarak tıbbi seçme etkeni olmuşlardır. Bu sonuç, birinci sınıftaki tıp öğrencisinin idealist tutumunu ve özgecil motivasyonlarını saptamış bulunan başka birtakım araştırmalarla tam uyum halindedir (3,4,6,7,12). Bizim çalışmamız longitudinal bir çalışma olmadığından, yıllar geçtikçe motivasyonların nasıl bir değişim geçirdiği araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Ancak, ileriki sınıflarda azalması beklenen bu idealist tutumun hekim olarak kişinin deontolojik fikir çerçevesini (yükümlülüklere ilişkin ruhsal yapısını) kurmada sağlam bir temel oluşturabileceği kanısındayız. Bu açıdan, Deontoloji dersinin son sınıftan ilköğretilim sınıfına alınmış olmasının yararlı sonuçlar vermesi beklenebilir.

Tıp mesleğine yönelişte yüksek motivasyonlu ve düşük motivasyonlu gençler arasında psikolojik faktörlerin farklı oluşu göze çarpmaktadır. İdealist ve humaniteryen motifler taşıyanların tıp mesleğine daha çok yöneldiğini söyleyebiliriz.

Bireylerin «tutum sistemleri» sadece bir boyutlu değildir. Mesleki değerler ancak genel tutumlar sisteminin bir parçasını oluştururlar. Bireysel tutumların genel yapısı, benimsetilmesi düşünülen mesleki değerlerin temelini oluşturacaktır. Bu genel tutum sistemini tanımlamak; öğrenciye moral değerlerin kazandırılmasında kullanılacak yöntemi belirlemek ve moral eğitiminde ne ölçüde tutarlı olabileceğimizi saptamak açısından önemlidir. Bu amaçla Rokeach skalaları uygulanmıştır.

Öğrencilerimizin amaç değerler hiyerarşisinde en başta yer alanlar egosantrik olanlardır. Genç öğrenci kendine saygı ilkesini değer sisteminin ilk sırasına koymuştur. Kendi varlığının kabuğunu oluşturarak aile ve arkadaş çevresinde ise güvenlik ve güvenilirlik aramaktadır. Amaç değerlerin en alt basamaklarında yer alan sosyal saygınlık ve ulusal güvenlik değerleri, genç bireyin değer sisteminde top-

luma yönelik «santrifugal» ilgilerin ve tutumların az önem taşıdığını göstermiştir. Zevk, ölümden sonra mutluluk ve heyecanlı bir yaşam da deneklerimiz için oldukça önemsizdir. Gelecek kaygısıyla, başarı endişesiyle geçen (ve sürecek olan) didinme yılları bu genç insanlarda gününü hoş geçirmek ve belirsiz bir mutluluğa erişmek gibi hayalleri arka plana itmiştir.

Öğrencilerimizin kişisel erdemlere ilişkin tutumlar sisteminin başında «bağımsızlık» gelmektedir. Bunun en yüksek değer oluşu sadece bu yaş grubuna özgü inisiyatif ve özerklik arzusuyla tutarlı olmakla kalmamış, aynı zamanda onların meslek seçimindeki amaçlarından birini de ortaya koymuştur. Bu sonucun eğitim yöntemlerimiz açısından da anlamlı bir yönü vardır. Söz konusu araç değerinin desteklenmesi ve eğitimde öğrenciye inisiyatif tanınması, hiç kuşkusuz, eğitim başarısını arttıracak bir etkidir. Buna karşılık, öğrencinin inisiyatifini engelleyen, bağımsız ve kişisel yargılarını bastıran bir eğitim sistemi başarısız kalacaktır. Ayrıca bu tür kısıtlayıcı uygulamaların, otorite figürünü temsil eden eğitim kurumuyla öğrenci arasına çelişki ve çatışki getirmesi de beklenebilir. Bu tür düşünceler deontoloji eğitimi için de geçerlidir. Çünkü, yükümlülük bilgileri, yapısı gereği, normatif ve dogmatik niteliktedir. Klasik «öğüt yöntemi» öğrencinin baş değer saydığı bağımsızlık ideali ile çelişecek, belki de onun psikolojik direnci ile karşılaşacaktır. Böylece sözü edilen yöntem daha ilk aşamada başarısızlığa uğrayacaktır. Bu alanda seçilecek en iyi eğitim yönteminin, öğrencinin doğal bağımsızlık isteğiyle uyumlu bir yöntem olması gerektiği açıktır. Söz konusu yöntem de, onun gerek normların bilimsel incelemesinde ve onların işlevini tanımada, gerekse sorun alanlarında moral çözümler bulmada araştırma yapmayı destekleyen yöntemidir. Öyleyse, «etik çalışması» deontoloji eğitiminin önde gelen bir parçası olmak zorundadır.

ÖZET

Bu çalışmayla, tıp fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelik psikolojik motivasyonları ile değer sistemlerini tanımak, aralarındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. 272 kişilik bir popülasyonda, bir anket formu ile Rokeach amaç ve araç değer çizgileri uygulanmıştır. Mesleğe yönelmede cinsiyetin önemli rol oynamadığı, hekime büyük psikolojik yatırım yapmış olan öğrencilerin idealist ve özgecil tutumlara, ötekilerin ise pragmatik değerlere sahip olduğu belirlenmiştir,

SUMMARY

A Research With Rokeach Scale : Career-Relevant Motivations and Value Systems of Freshmen Medical Students

In this article, the motivations to the medical profession and value systems of freshmen medical students in the med. faculty of Ankara University are studied in a population of 272.

A special questionnaire and Rokeach values' scales are used in this respect.

In highly motivated group, idealistic and altruistic values were predominant. Egocentric and pragmatic values were more cumulated in poorly motivated group. Also, the important role of the ethic study in the moral education is emphasized.

KAYNAKLAR

1. Başaran F : The university students' value preferences, 8. Kùltùrler arası psiko-loji kongresi özetleri, s. 157, İstanbul, 1986.
2. Başaran F : Üniversiteli gençlerin değeri, 2. Ulusal sosyal bilimler kongresi bildiri özetleri, s. 18-19, Ankara, 1989.
3. Eron LD : Effect of medical education on medical students' attitudes. *Journal of med. edu.*, Vol. 30, 10 : 559-566, 1955.
4. Gordon L Mensh I : Values of medical school students at different levels of training. *Journal of educational psychology*, vol. 53, 1 : 48-51, 1962.
5. Kasapoğlu A : Sosyolojik açıda n tıp eğitimi (Basılmamış çalışma). s. 21-32, 35, 124-128, Ankara, 1988.
6. Perricone PJ : *Social concern in medical students : A reconsiderati of the Eron assumption.* *Journal of med. edu.*, 49 : 541-546, 1974.
7. Rezler AG : Attitude changes during medical school : A review of the literature. *Journal of med. edu.*, 49 : 1023-1030, 1974.
8. Robinson J Shaver P : Measures of Social Psychological Attitudes. Institute for Medical Research. The University of Michigan, 463-467, 1972.
9. Rokeach M : The Nature of Human Values. The Free Press, New York, 3-26, 27-55, 323-339, 1973.
10. Siegel S : Davranış Bilimleri İçin Parametrik Olmayan İstatistikler (Çev. Y. Topsever). A.Ü. Basımevi, Ankara, 122-128, 1977.
11. Sümbüloğlu K : Sağlık Bilimlerinde Araştırma Teknikler ive İstatistik. Metis Yayınları. 157-176, 1978.
12. Walton HJ : The measuremen tof medical students attitudes. *British Journal of Medical Education*, 1 : 330-340, 1967.